

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Αριθ.Χειρ 3967.

Συλλογή Λαογραφικού υλικού
έκ του χωριού μου
Ζάλογγον.

N. Πρεβέζης

“Ο ΓΑΜΟΣ”.

ύπό τής σπουδάστριάς

Έλευθερίας Γ. Λιόντου

Έτος 1973-1974

Ο ΓΑΜΟΣ

Ο γάμος είναι τό σπουδαιότερον πράγμα για μιά κοπέλλα, είναι ό πίο σημαντικός σταθμός στη ζωή της γι ' αυτό προσπαδει νά έτοιμαστῆ ὅσο γίνεται καλύτερα χ από ψυχολογικῆς αλλά χ από οικονομικῆς απόψεως. Βεβαίως καί στό χωριό μου δέν συμβαίνει ή ψυχολογική προετοιμασία τῆς κόρης τίς περισσότερες φορές νά γίνεται μέ τήν συμπαράσταση τῆς μάνας. Πολύ λίγες είναι οί μητέρες εκείνες, οί οποίες δέχονται νά ποῦν στίς κόρες τους ὠρισμένα από τά βασικά θέματα πού θά τίς απασχολήσουν χ θά τά συζητήσουν μεταξύ τους. Κρατοῦν ὡς πρὸς αὐτό τό θέμα στάσι συνήθως, ἂν ὄχι ἀρνητική πάντως ἀρκετά ἀπωθητική.

Ἀπό οικονομικῆς απόψεως ὁ κάθε γονιός προσπαδει νά ἐξασφαλίση τίς κόρες του ὅσο τό δυνατόν καλύτερα χ ὅσον βεβαίως τοῦ ἐπιτρέπουν οί δυνάμεις του.

Μάλιστα ἔχει γίνει πιά αὐτός ὁ δεσμός τῆς προίκας χ στό χωριό μου

Τίς περισσότερες φορές ὁ γαμπρός πού θά βρεθῆ για τήν κοπέλλα τό πρῶτο πού θά ρωτήση είναι "τί προίκα ἔχει;"

Αὐτό συμβαίνει συνήθως στίς περιπτώσεις πού ὁ γάμος γίνεται ἀπό προξενιό χ συμβαίνει συχνά νά "χαλάσουν" δηλαδή νά διαλυθοῦν ἀρραβῶνες, διότι δέν

συμφώνησαν ως προς τήν προϊκα ή γιατί, ένῶ τοῦ γαμπροῦ τοῦ ἔταξαν τόσα...χ στό τέλος δέν τοῦ ἔδωσαν τίποτε ή τοῦ ἔδωσαν ἓνα μέρος ἀπ ' αὐτά πού τοῦ εἶχαν τάξει.

Ἡ προϊκα δέν μετρεῖται πάντοτε σέ χρήματα ἀλλά σέ κτήματα ή χ στά δύο μαζί. Συμβαίνει ὅμως πολλές κοπέλλες νά παντρευτοῦν χωρίς προϊκα.

Ποίος ὅμως εἶναι ὁ ρόλος τῆς μάνας στήν προετοιμασία τῆς κόρης της γιά τό γάμο;

Ἦ μή νομίζετε ὅτι ή μάνα παίξει οὐδέτερο ρόλο. Αὐτή εἶναι πού ἀπό μόνη της θά φτιάξει χασιές(φλοκάτες), ἀπλάδια(χονδρά μάλλινα σκεπάσματα), στρώσεις πλουμιστές κεντητές μέ τό χέρι σά χαλιά , νερομαντανίες, ἀπλές μαντανίες, νταμωτά, καραμηλωτές μέ διάφορα σχέδια, τάπετα κλπ.

Ἦλα αὐτά θά περάσουν ἀπό τά ἀκούραστα χέρια κάθε μάνας, ή ὁποία ως πρὸς αὐτό δέν θέλει νά φανῆ κατώτερη ἀπό τίς ἄλλες μητέρες χ προσπαθεῖ νά φτιάξει ὅσο τό δυνατόν περισσότερα ἀλλά χ καλύτερα, χ καλά ὅταν ἔχη τήν κόρη της στό σπίτι θάχη κάποια βοήθεια, ἂν ή κόρη της ὅμως σπουδάξει τότε υποχρεωτικῶς ὅλα περνοῦν ἀπό τά χέρια τῆς μητέρας. Καί στούς γάμους πού γίνονται ἀπό προξενεῖο ἀλλά καί στούς ἀπό ἔρωτα ή διαδικασία εἶναι ή ἐξῆς:

Ο προξενητής, στην περίπτωση του προξενιού, θα συζητήσει το θέμα με τους γονείς του κοριτσιού ή με τα αδέρφια της ή τελοσπάντων εάν δεν έχει γονείς ούτε αδέρφια, με τον στενότερο από τους συγγενείς.

Αυτοί με τη σειρά τους κάνουν γνωστή την προξενεία στην κοπέλλα και την αφήνουν να σκεφτεί καλά. Κατόπιν συζητείται από όλους μαζί χ και λαμβάνεται μία απόφαση ή οποια εξαρτάται εξ ολοκλήρου από την κοπέλλα (στη σημερινή εποχή).

Οι γονείς έχουν χρέος πρώτου δώσουν μίαν απάντηση, εάν το παιδί δεν είναι από το ίδιο χωριό, να ζητήσουν από διάφορους πηγές πληροφορίας για αυτόν.

Αυτό δεν γίνεται φυσικά όταν ο γαμπρός είναι από το ίδιο χωριό γιατί όλοι οι χωριανοί γνωρίζονται μεταξύ τους.

Κατόπιν, τόσο ο γαμπρός χ οι δικοί του, όσο χ οι δικοί της νύφης ορίζουν ένα βράδυ όπου θα δοθεί χ από τα δύο μέρη ο επίσημος λόγος δηλαδή ή απάντησις ή δετική και να συζητηθούν χ τα υπόλοιπα (προϊκα, χωράφια κλπ.) ώστε να μπορούν χ οι γονείς να αφήνουν τα παιδιά κάπως ελεύθερα να βγαίνουν μαζί χ όλα αυτά βέβαια να αποφευχθούν τα κουτσομπολιά που θα εξαπολύοντο έναντίον τους.

Η βραδυά αυτή είναι αρκετά δύσκολη για τήν κοπέλλα διότι καλεϊται ενώπιον όλων νά δώση τήν απάντησίν της.

Ακολουθεϊ ένα τραπέζωμα για τούς συμπεθέρους χ τήν επόμεννην ήμέρα ό γαμπρός παίρνει τήν νύφη μέ μιά συγγενή του ή της για νά κατεβοϋν στήν Πρέβεζα χ νά κόψουν τίς βέρες χ νά ψωνίσουν χ διάφορα αλλά απαραίτητα τής νύφης, δώρα τοϋ γαμπροϋ για τή νύφη(έσώρουχα, παπούτσια, τσάντα, φόρεμα για τούς άρραβώνες κλπ.). Αλλά χ ή μάνα τής νύφης από τό άλλο μέρος είναι υποχρεωμένη νά κάνη δῶρον στόν γαμπρό της ένα χρυσό δακτυλίδι χ ό γαμπρός ένα ζευγάρι παπούτσια ή φόρεμα τής πεθεράς.

Έάν ή μάνα έχει νά κάμη πολλούς γαμπρούς τότε ή κάνη σ' όλους τό δῶρο αυτό ή σέ κανέναν για νά μή μείνη ένας άπ' αυτούς παραπονεμένος άφοϋ έτσι συνηθίζεται νά γίνεται.

Τά δακτυλίδια στούς άρραβώνες τά περνάει ό πατέρας ή ό θεϊός ή τό πίο συγγενικό σεβαστό πρόσωπο πολλές φορές ενώπιον τοϋ ιερέως τοϋ χωριοϋ. Ακολουθεϊ τρικούβερτο γλέντι πού κρατάει ως τίς πρωϊνές ὥρες συνήθως.

Οί άρραβώνες γίνονται στό σπίτι τής νύφης πάντοτε.

Καί στόν γάμο από συμπάθεια γίνονται τό ίδιο. Δηλαδή κάποιος από τούς δικούς του γαμπρού πρέπει νά ζητήσει τήν κοπέλλα από τόν πατέρα της.

Τό κλέψιμο στό χωριό μου δέν είναι σύνηθες ή μάλλον δέν συμβαίνει καθόλου. Συνήθως οί γονεΐς ύποχωρούν ή μέ τό καλό ή μέ τό κακό χ έτσι ή κοπέλλα παίρνει τόν νέο πού τής άρέση έστω χ εάν κανένα από τά οικογενειακά πρόσωπα είναι μουτρωμένο χ δέν βλέπει από καλό μάτι αυτό τό γάμο αλλά χ δέν αποκλείεται ή κοπέλλα νά ύποχωρήσει μπροστά στή θέλησιν των δικών της.

Μεταξυ των άρραβώνων χ των γάμων συνηθίζεται νά μεσολαβή καποιο διάστημα ούτως ώστε χ οί μελλοντικοί νά γνωρισθοῦν καλλίτερον αλλά χ νά προετιμασθοῦν διά τούς γάμους των.

Γάμος

Η εβδομάδα του γάμου είναι η πιο κουραστική.

Συνηθίζεται ο γάμος να γίνεται Κυριακή, τρεις μεγάλες

γιορτές (Χριστούγεννα, τρίτη ημέρα του Πάσχα, Δεκαπενταύγουστο κλπ.) ή

Τρίτη ορίζεται ως ημέρα όπου μαζεύονται μερικά κορίτσια για να πλύνουν τα

προικιά της νύφης. Διότι τα προικιά της σεντόνια, μαξιλάρια, δαντέλλες κλπ. τα

περισσότερα είναι χειροποίητα και όπωςδήποτε όταν τα έφτιαχναν ιδίως τα

λευκά λερώνονταν. Σήμερα βεβαίως αυτό το ωραίο έθιμο δεν γίνεται με όλη του

τήν παλαιά λαμπρότητα, διότι τα κορίτσια έπαιψαν πλέον να κάνουν όλη τήν

προϊκα στο χέρι, τα παίρνουν έτοιμα ή τα στέλνουν στις μηχανές ειδικές και

ξεγνοιάζουν. Γι' αυτό τα λίγα που έχουν για πλύσιμο τα πλένουν οι γειτόνισσες

ή διάφορες συγγενισές της. Τήν Τετάρτη μαζεύοντε όλα τα κορίτσια του χωριού

για να σιδερώσουν και να τακτοποιήσουν τα προικιά της νύφης.

Τήν Παρασκευή τριγυρίζουν δύο μικρά κορίτσια σε όλο το χωριό και καλούν

τους χωριανούς να πάνε στο σπίτι της νύφης να δουν τα προικιά τήν τάδε

ώρα. Έχουμε τήν συνήθεια να ρίχνουμε τα προικιά για να τα δει ο κόσμος

δηλαδή τα εκθέτομεν ανοίγοντάς τα εκείνη τήν ώρα. Τήν καθωρισμένη ώρα

όλες οι κοπελλιές και οι νοικοκυρές ξεκινούν από τα σπίτια με το δώρο

άπαραιτήτως και πηγαίνουν στο σπίτι της νύφης, το πατρικό.

Έκει εϋχονται “καλορίζικα νᾶναι τὰ προικιά”, “νᾶναι καλά τὰ στέφανα” κ' ἀφοῦ ἀνταποδοθοῦν οἱ εϋχές γιά τίς κοπελλιές”καί στά δικά τους” ,”μ' ἓνα καλό παιδί κ' γιά σένα” κ' “καί στῶν παιδιῶν τους” ἢ “καί στῆς κόρης τους” ὅλες οἱ κοπελλιές πιάνονται σέ κύκλο γιά νά χορέψουν μαζί μέ τούς συγγενεῖς τῆς νύφης.

Ἀκολουθοῦν τὰ κεράσματα, ξανά εϋχές, τραγούδια τοῦ γάμου.

Κατόπιν μερικές ἔμπειρες γυναῖκες τοῦ χωριοῦ ἀναλαμβάνουν νά κουβαλήσουν τὰ προικιά της κ' νά τὰ ἀνοίχουν χάμω μπροστά στούς χωριανούς. Ρίχνουν πρῶτα τὰ χοντρά σκεπάσματα (ἀπλάδια-χασιές-στρώσεις) κατόπιν τὰ λεπτά ὑφαντά (σεντόνια, τραπεζομάντηλα, πετσέτες, μαξιλαροθῆκες, στόρια (κουρτίνες), κορτινόξυλα, τὰ κεντήματα τοῦ κοριτσιοῦ, τὰ φορέματά της, τὰ κοριτσίστικα ἀλλά κ' αὐτά πού ἔρραψε γιά τό γάμο της δεύτερο καλό ταγιέρ, παλτό, μαντό κλπ), κατόπιν τὰ δῶρα τῆς νύφης πρὸς τούς συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ (θεῖες, θεῖους, πατέρα, μητέρα, ἀδελφούς κ' ἀδελφές, ἀνήψια) ἀλλά κ' τὰ δῶρα τοῦ γαμπροῦ (κάλτσες, ὑποκάμισα, γραβάτα, ξενοκούμπια, σῶβρακα κ' ὅλα αὐτά σέ πολλά ζεύγη).

Ἀκολουθοῦν τὰ δῶρα τῶν συγγενῶν κ' χωριανῶν, πρὸς τήν νύφη τὰ ὁποῖα δεικνύονται καί ἀνακοινώνονται τὰ ὀνόματα τῶν δωρησάντων π.χ. σερβίτσιο

τοῦ τσαγιού ἢ τό ἐδώρισεν ἢ οἰκογένεια τάδε ἢ ἡ ἀδελφή της τῆς ἔκανε δῶρο
ἓνα κλπ.

Σ' ὄλο αὐτό τό διάστημα πού ρίχνουν τά προικιά τῆς νύφης, οἱ γυναῖκες εἶναι
ἐντελῶς ἀπορροφημένες στό νά κοιτάζουν καλά ὥστε νά μή τούς ξεφύγει τίποτε
καί στό τέλος νά συζητήσουν γιά τίς ἀτέλειες πού βρήκαν στά προικιά ἢ γιά τό
ὅτι τά προικιά τά βρήκαν
πολύ θράϊα καί ἄλλες λεπτομέρειες πού δέν τούς ξεφεύγουν.

Ὅπως καταλαβαίνετε ὁ γάμος εἰς τήν πατρίδα μου εἶναι πολυέξοδος διότι σύν
τοῖς ἄλλοις προστίθενται εἰς τά ἔξοδα καί τά δῶρα τῶν συγγενῶν (κάλτσες καί
ποδιά στή μάνα τοῦ γαμπροῦ, ὑποκάμισα, κάλτσες στά κουνάδια, κομπινεζόν στίς
κουνιάδες καί κάλτσες στίς θείες καί στούς θεῖους) καί καλά ἅμα ἡ νύφη ἔχει λίγα
κουνάδια ἀλλά ἂν τύχη σέ πολυμελῆ οἰκογένεια τότε;

Ἀλλά θά μοῦ πῆτε μιά φορά παντρεύεται μέ ὅλη αὐτή τή μεγαλοπρέπεια ἢ
κοπέλλα.

Ἄφοῦ ρίξουν τά προικιά, ἂν ὁ γαμπρός εἶναι ἀπό τό ἴδιο χωριό ἔρχεται μέ τούς συγγενεῖς του μέ γέλια κ τραγούδια κ τά παίρνουν κ τά πηγαίνουν πεζῆ στό σπίτι πού θά μείνουν οἱ νιόπαντροι οἱ ὁποῖοι κατά συνήθεια κατοικοῦν στό ἴδιο σπίτι μέ τούς γονεῖς τοῦ γαμπροῦ τά πρῶτα χρόνια ἢ μῆνες τοῦ γάμου.

Μεταφέροντας τά προικιά οἱ χωριανοί τραγουδοῦνε:

“ὠραῖα ποῦναι ἡ νύφη μας
ὠραῖα τά προικιά της
ὠραῖα κι ’ ἡ παρέα της
πού κάνει τή χαρά της”

ἢ “Σ’ αὐτό τό σπίτι ποῦρδαμε καλέ σήμερα
πολλοί εἶναι μαζεμένοι σάν τί χαρά θά γίνει
παντρεύεται ὁ αὐγερινός καλέ σήμερα
τήν πούλια παίρνει ταίρι
καί τ’ ἄστρα συμπεδέροι”

Οί συγγενείς τοῦ γαμπροῦ, οἱ συμπεθεροί δηλαδή ὅταν πηγαίνουν νά πάρουν τά προικιά τῆς νύφης προσπαθοῦν χωρίς νά τούς δοῦν οἱ ἄλλοι νά κλέψουν κάτι ἀπό τά προικιά της. Ὅταν ὁ γαμπρός εἶναι ἀπό ξένο χωριό τότε ἔρχονται τραγουδώντας πάνω σ' ἓνα φορτηγό ἀμαξάκι.

Ὅταν φορτώνουν τά προικιά τῆς κοπελλιᾶς καί τά ξεκινοῦν πλέον ἡ μάνα τῆς νύφης ρίχνει πίσω ἀπό τό ἀμάξι νερό καί δένουν μπροστά στό ἀμάξι δύο χειρομάντηλα τά ὁποῖα εἶναι δῶρο τοῦ ἀμαξῆ.

Τό Σάββατο εἶναι ἡμέρα προετοιμασίας. Οἱ οικογένειες τῶν μελλονύμφων σφάζουν ἀρνιά, κάνουν κοκορέτσια, ψήνουν τ' ἀρνιά στή σούβλα ἢ στό φούρνο καί ἐτοιμάζουν πικάντικους μεζέδες γιά τό βραδυνό γλέντι.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ νύφη καί ὁ γαμπρός κατεβαίνουν στήν πόλη γιά νά πάρουν τό νυφικό της καί τά νυφιάτικά της παπούτσια.

Τά παπούτσια τά παίρνει ὁ γαμπρός στό σπίτι του γιά νά τά στείλῃ τήν ἄλλη μέρα στό σπίτι της μέ τόν ἀδελφό του ἢ τόν στενότερο συγγενή του.

Ἐφοῦ ἐπιστρέψουν στό χωριό δέν ξανταμώνονται παρά τήν ἄλλη μέρα στήν ἐκκλησία ὅπου θά τῆς δώση τό φιλί τῆς ἀγάπης μπροστά στό κόσμο, τῆς δίνει δηλαδή ἐκείνη τήν ὑπόσχεσιν πῶς θά τήν ἀγαπᾷ πάντοτε.

Τό βράδυ τοῦ Σαββάτου καλοῦνται ὅλοι οἱ συγγενεῖς καί τραπεζώνονται ἀπό τούς γονεῖς τῶν μελλονύμφων καί γλεντοῦν μέ τήν ψυχὴν τους.

Λέγε καί τραγούδια τοῦ τραπεζιοῦ οἱ γεροντότεροι πού τά ξέρουν καί πού μ' αὐτόν τόν τρόπο τοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία νά συνεχίσουν τήν παράδοσιν ἀλλά καί νά ξαναθυμηθοῦν τά δικά τους καί σκύβει ὁ γέρος στήν γεροντισσά του καί τήν χαιδεύει ὅλο λατρεία καί ἀγάπη.

Πρῶτα αὐτοί ἀνοίγουν τόν χορό καί πρῶτοι αὐτοί θά σηκώσουν τά ποτήρια τους γιά νά τσουγκρίσουν καί νά εὐχηθοῦν στήν ὑγεία τοῦ γαμπροῦ καί τῆς νύφης καί καλούς ἀπογόνους νᾶχουν.

Η ημέρα του γάμου

Η ημέρα αυτή είναι η πιο συγκινητική η πιο ωραία για την ζωή μιᾶς κοπέλλας. Χρόνια η χρόνια περιμένει ναρθῆ αὐτή ἡ μέρα η για ' αὐτή η να πού ἦρθε. Πῶς να μὴν εἶναι συγκινημένη πού φεύγει ἀπό τό πατρικό της σπίτι, ἀπό τήν ζεστασιά τῆς οἰκογένειάς της, πού ἀφήνει τούς γονεῖς της η πού για ' αὐτήν τώρα ἀνοίγεται μιᾶ νέα ζωή (πού πολλές φορές δέν εἶναι ὅλο ρόδα σπαρμένη ἀλλά η μέ ἀγκάθια).

Συγκινημένη λοιπόν ἡ νύφη, συγκινημένοι η οἱ δικοί της η ἀπό τήν συγκίνηση αὐτήν ἡ κλαίνει ἡ προσπαθοῦν να κρύψουν τά δάκρυα τους για να μὴ στεναχωρήσουν τή νυφούλα τους.

Μιά λαϊκή παροιμία λέει: "γάμος χωρίς δάκρυα η κηδεῖα δίχως γέλια δέν γίνεται"

Ἀπό νωρίς συγκεντρώνονται οἱ κοπελλιές τοῦ χωριοῦ για να στολίσουν τήν νύφη η να χορέψουν.

Έρχονται ντυμένες μέ τά πιό καλά τους φορέματα γιατί ποῦ ξέρουν μπορεῖ αὐτή ἢ μέρα νά εἶναι σημαδιακή γι ' αὐτές.

Μπορεῖ νά γνωρίσουν κ αὐτές τόν σύντροφο τῆς ζωῆς τους,τό παλικάρι τῶν ὀνείρων τους,τό βασιλόπουλο τοῦ παραμυθιοῦ.

Τό νυφικό τῆς νύφης τῆς τό περνάει ἓνα ἀγόρι (ἔτσι συνηθίζεται),συγγενῆς της κ τήν στολίζουν ὅλες οἱ κοπελλιές,τῆς διορθώνουν τό πέπλο,τῆς περνοῦν τά γάντια, ἢ δέ μάνα κάθεται σέ μιάν ἄκρη δίπλα της κ δέχεται τίς εὐχές κ τίς ἀνταποδίδει ἀναλόγως.

Φροντίζει δέ νά βρῆ τό δίχτυ γιά νά δέση ἢ κόρη της τήν μέση της ὥστε νά μὴν τήν πιάσουν τά μάγια πού κατά τύχην θά τῆς ἔκαμε καμιὰ ἄλλη κινούμενη ἀπό τήν ζήλεια.

Λίγη ὥρα πρωτοῦ γίνουν τά στέφανα κ ἐνῶ στό σπίτι τῆς νύφης συνεχίζεται τό ξεφάντωμα μέ χορούς,τραγούδια,γέλια κ χαρές,ἔρχεται στό σπίτι της κάποιος συγγενῆς τοῦ γαμπροῦ συνήθως ἀδελφός του κ φέρνει τά νυφικά της

παπούτσια. Τῆς τά φορεῖ ἀφοῦ τά ἀργυρώση πρῶτα ρίχνοντας μέσα ἓνα δεκάρικο ἢ εἰκοσάρικο ἀναλόγως κ ἀφοῦ τῆς εὐχηθῆ “καλορίζικα “ κ νά “ζήσουν εὐτυχισμένοι”

Κερνοῦν τόν συμπέθερο ἓνα οὔζο, τόν βάζουν νά χορέψη κ κανένα τσάμικο. Ἐν τῷ μεταξύ ὅλα τά κορίτσια γράφουν τά ὀνόματά τους κάτω ἀπό τά νυφιάτικα παπούτσια γιά νά δοῦν μετά τόν γάμο ποιανῆς τό ὄνομα ἔχει σβυσθῆ ὁπότε ἢ κάθε μιά ἐλπίζει ὅτι θά παντρευτῆ σύντομα.

Ὅταν λοιπόν τελειώση τό στόλισμα τῆς νύφης αὐτή βγαίνει ἔξω στήν αὐλή ἢ στό ἄλλο δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ της κ σέρνει πρώτη τόν χορό ἐνῶ τά ἄλλα κορίτσια παραμερίζουν γιά νά δώσουν τήν πρώτη θέσιν στή νύφη.

Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα γιά τά στέφανα ἡ νύφη χαιρετᾷ τούς δικούς της, πατέρα, μητέρα, ἀδελφές κ ἀδέλφια κατόπιν βγαίνει ἀπό τό σπίτι κ κάνει τρεῖς μετάνοιες ἔξω ἀπό τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της τοῦ πατρικοῦ. Κατόπιν τήν παίρνει ὁ πατέρας ἀπό τό ἓνα χέρι κ ἡ μητέρα της ἀπό τό ἄλλο κ τήν πᾶνε παρακάτω, ἀκολουθοῦν οἱ συγγενεῖς κ οἱ ἄλλοι χωριανοί τραγουδῶντας διάφορα τραγούδια ὅπως τό:

“ώραῖα ποῦναι ἡ νύφη μας,ώραῖα τά προικιά της
 ώραῖα χ ἡ παρέα της πού κάνει τήν χαρά της”

ἡ τό

“βιολέττα μ’ ἀνθισμένη(τρῖς),βιολέττα μ’ ἀνθισμένη μέ φύλλα πράσινα”

ἡ διάφορα σατυρικά ὅπως τό τραγούδι τοῦ μπάρμπα Γιάννη τοῦ

Κανατᾶ ἐπίσης τό

“ἀπό τήν πόρτα σου περνῶ

ώραῖα Αἰγιώτισσα

ώραῖα Καμαρνιώτισσα

κι ’ ἀπό τήν γειτονιά σου

κόρη μέ τίς ἐλιές

χ μέ τά μαῦρα μάτια

τί ἔχεις κι ’ ὄλο κλαῖς.”

Πιο κάτω από τό σπίτι αναλαμβάνουν νά συνοδεύσουν τήν νύφη ταδέλφια της,τά ξαδέλφια της χ γενικά ὅλοι οἱ στενοί συγγενεῖς ἀπό λίγο ὁ καθενας μέχρι νά φτάσουν εἰς τήν ἐκκλησία ὅπου πάλι οἱ γονεῖς τῆς νύφης θά τήν ὀδηγήσουν στόν γαμπρό χ θά τοῦ τήν παραδώσουν.

Ὁ γαμπρός θά τῆς δώσει τό φιλί τῆς ἀγάπης του συνήθως στό μέτωπο θά τήν πιάσει ἀγκαζέ χ θά μποῦν στήν ἐκκλησία.

Ἐν τῷ μεταξύ λίγο πρὶν ἀρχίσῃ τό μυστήριον κοπέλλες παίρνουν κουφέτα ἀπό τά στέφανα χ τά βάζουν μέσα στίς τσέπες τοῦ γαμπροῦ ἢ πάνω στό βέλος τῆς νύφης γιά νά τά πάρουν μετά τό πέρας τοῦ μυστηρίου χ νά τά βάλλουν κάτω ἀπό τά μαξιλάρια τους ὁπότε τό πρῶτ' πού θά ξυπνήσουν θά λέγουν ἢ μία στήν ἄλλη :”τί εἶδες;” “ἄ ἐγώ εἶδα στόν ὕπνο μου τό τάδε παιδί ,ἄρα αὐτό θά παντρευτῶ” ἢ “ἐγώ στόν ὕπνο μου ἄκουσα τό ὄνομα αὐτό ,ἄρα ὁ ἄντρας πού θά παντρευτῶ θά λέγεται ἔτσι” χ ἄλλα παρόμοια κοριτσίστικα σχέδια.

Ἀρχίζει ἡ λειτουργία,ἔρχεται ἡ ὥρα πού ὁ κουμπάρος ἀλλάζει τίς βέρες χ πίνει ἀπό τό ἴδιο ποτήρι χ τό κρασί πού μένει ἀπό τούς νεονύμφους.

Λίγο πρωτοῦ χορέψουν τόν χορό τοῦ Ἡσαΐα ὁ κουμπάρος στεραιώνει τό στεφανοσκέπασμα στήν πλάτη τοῦ γαμπροῦ καί τῆς νύφης. Τό στεφανοσκέπασμα εἶναι πολύ ὠραῖο ὕφασμα πού θά ράψῃ ἀργότερα ἡ νύφη.

Στόν χορό τοῦ Ἡσαΐα ὁ κόσμος τούς ρίχνει ρύζι, κουφέτα καί τότε εἶναι πού ὁ παπᾶς σταματάει τήν λειτουργία καί φωνάζει γιά τά κουφέτα πού τρώει στό κεφάλι.

Ὅταν ὁ ψάλτης διαβάξῃ τόν Απόστολο καί φθάσῃ στό σημεῖο πού λέει "καί ἡ γυνή ἵνα φοβῆται τόν ἄνδρα" τότε συμβαίνει κάτι πολύ παράξενο καί παρερμηνευόμενο ἡ γυναῖκα ἢ ὁ ἄνδρας πατᾶ ὁ ἕνας τό πόδι τοῦ ἄλλου ἀλλά ὅποιος προλάβῃ. Ἀφοῦ τελειώσῃ ἡ τελετή χαιρετοῦν τούς νεονύμφους ὁ πατέρας, ἡ μητέρα τῆς νύφης καί τοῦ γαμπροῦ, τ' ἀδέλφια, κατόπιν οἱ συγγενεῖς καί ἀκολουθοῦν οἱ χωριανοί καί οἱ συμπεθέροι. Κατόπιν ὅλοι οἱ χωριανοί παίρνουν τό ζεύγος καί μέ χαρές καί μέ τραγούδια τό πᾶνε στό σπίτι ὅπου θά μείνῃ δηλ. στά πεθερικά τῆς νύφης.

Ἡ πεθερά τρέχει πιό γρήγορα, ἐτοιμάζει ἕνα πιάτο φερφερένιο (πορσελάνινο) μέ μύγδαλα, ρύζι, κουφέτα καί λεπτά (πεννηνταράκια καί δραχμές) καί ὅταν φθάσῃ ἡ νύφη καί ἡ συνοδεία τῆς ἡ πεθερά βγαίνει παρά ἔξω γιά νά ὑποδεχθῇ σκορπά γύρω τῆς

τό περιεχόμενο του πιάτου χ σπάξει τό πιάτο μπροστά στά πόδια τής νύφης χ του γαμπρού. Τούς εϋχεται χ πάλι χ μετά κερνά τή νύφη (δακτυλίδι ή μενταγιόν ή ρολόι ή σταυρό) αυτή χ ό πεθερός χ οί κουνιάδες χ οί κουνιάδοι χ οί στενώτεροι συγγενείς.

Ό γαμπρός μετά περνάει πρώτος τήν πόρτα του σπιτιού του, ακολουθεϊ ή νύφη ή όποια όταν φθάση ακριβώς μπροστά από τήν πόρτα κάνει ένα μικρό πήδημα μέ τήν βοήθεια του γαμπρού χ μπαίνει μέσα στό σπίτι. Ακολουθοϋν πάλι εϋχές των χωριανών κεράσματα χ τέλος άφοϋ φύγουν όλοι οί μή συγγενείς μένουν οί στενώτεροι αλλά χ ένας ή τρεϊς ή πέντε συγγενείς τής νύφης όπου γλεντοϋν ώς τό πρωϊ χ φυσικά μαζί τους ό κουμπάρος καί ή κουμπάρα.

Τώρα συνηθίζεται καμιά φορά οί νεόνυμφοι νά φεύγουν για τό γαμήλιο ταξειδι άφοϋ ξεκουραστοϋν λίγο αλλά αυτό γίνεται σε σπάνιες περιπτώσεις.

Συνήθως οί νεόνυμφοι ξημερώνονται χ αυτοί γλεντώντας.

Η νύφη άφοϋ χαρή τό νυφικό της όλίγο πρωτοϋ τό δείπνο τό βγάξει χ φορεϊ τό δεύτερο φουστάνι δηλ. τό πιο καλό της φόρεμα πού τ'όραψε ειδικώς για αυτή τή βραδιά.

Στίς ἑπτά ἡμέρες δηλ. τήν Κυριακή τήν ἐπομένη τοῦ γάμου ἡ νύφη πάει στήν ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ τοῦ ἀντρός της ἐνῶ στίς δεκαπέντε ἡμέρες πάει στή μάνα της ἡ στήν ἐκκλησιά τοῦ χωριοῦ της.

Ὅλα τά ἀνωτέρω τά ἐξέθεσα ἐξ ἰδίας παρατηρήσεως.

Λιόντου Ἐλευθερία.

Τραγούδια τῆς τάβλας

Τά τραγούδια αὐτά τά λέει οἱ γεροντότεροι στήν ἡλικία μόλις καθήσουν στό τραπέζι μετά τό γλέντι ἢ κατά τή διάρκεια τούτου

Εἶναι τραγούδια ἀργόσυρτα ἔ πολύ μελωδικά .Εἶναι τό δέσιμο τῆς παλιᾶς καί τῆς καινούργιας γενιᾶς καί πολύ εὐχαριστεῖται ὁ καλεσμένος εἰς τό νά τ' ἀκούη.

1) Σέ τούτη τήν τάβλα ποῦμαστε

σέ τοῦτο το τραπέζι

τόν Ἄγγελο φιλεύουμε

καί τόν Χριστό κερναῖμε

καί τήν Παρθένα Δέσποινα τήν διπλοπροσκυναῖμε

νά μᾶς χαρίσῃ τά κλειδιά τοῦ Παραδείσου

ν' ἀνοίξω τόν Παράδεισο νά μποῦ(εμπω)νά σεργιανίσω

νά ἰδοῦ(ιδῶ)τούς νιούς πού κάθονται

τίς νιές πού καμαρώνουν.

2) Παντινάδα Ἡπειρώτικη

Τώρα τά πουλιά , τώρα τά χελιδόνια
 τώρα οί πέρδικες καλέ, τώρα οί πέρδικες
 τώρα οί πέρδικες συχνά λαλοῦν και λένε
 ξύπνα ἀφέντη μ' καλέ ξύπνα ἀφέντη μ'
 ξύπνα ἀφέντη μου, ξύπνα καί πάει γιόμα
 ξύπνα ἀγκάλιασε, καλέ ξύπνα
 ξύπνα ἀγκάλιασε δύο μάτια λιγωμένα
 κι ' ἄσπρουνε λιμό(λαιμό)κορμί κυπαρισσένιο
 ξύπνα ἀφέντη- καλέ ξύπνα ἀφέντη μου.

3) Ἐσεῖς πουλιά τοῦ κάμπου(δίς)

καί τῆς Ρούμελης δόλια ἢ μάννα.
 μωρέ καί τῆς Ρούμελης
 Αὐτοῦ(αὐτοῦ)ψηλά ποῦ πᾶτε(δίς)
 γράμμα καί γραφή δόλια ἢ μάννα
 μωρέ γράμμα καί γραφή.
 Νά δῶστε (δώσετε) στή καλή μου(μου)δίς
 καί στή μάννα μου δόλια ἢ μάννα
 μωρέ καί στή μάννα μου
 Νά πῆτε στή καλή μου(δίς)
 Νά μή μέ καρτερῆ δόλια ἢ μάννα

ὦρέ νά μή μέ καρτερῆ.

Τά τραγούδια αὐτά μοῦ τά τραγούδησε ἡ Θεῖα μου.

Ἐλένη Δασκάλα

Ἀγράμματος

Παροιμίες τῆς πατρίδας μου

1) Τ' Ἄϊ-Γιωργιοῦ νά φέξη (ὅταν θά ἀργήση νά γίνη κάτι).

2) Φέξε μου καί γλύστερησα (ὅταν ἀργῆ κάποιος νά δώση ἀπάντησιν).

3) Τ' Ἄϊ-Λιός γψρίζει ὁ καιρός ἀλλοιῶς.

Τήν παροιμία αὐτή ἀκοῦς κυρίως ἀπό ἡλικιωμένους γιατί πιστεύουν ὅτι μετά τήν ἐορτήν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ γυρίζει ὁ καιρός (ἀλλάζει δηλ.)

4) Στοῦ κουφοῦ τήν πόρτα ὅσο θέλεις βρόντα.

5) Τόν Αὐγουστο ποῦναι παχειές οἱ μύγες

(ὅταν δέν πρόκειται νά γίνει κάποια δουλειά)

6) Τό γοργό καί χάριν ἔχει.

7) Καλομελέτα κί ἔρχεται.

8) Ὑπαπαντή καλοβρεγμένη ἢ κοφίνα γιομισμένη(γιά τά σπαρτά).

9) Μάρτης γδάρτης καί κακός παλουκοκάφτης

10) Μάρτης εἶναι χάρδια κάνει, πότε κλαίει πότε γελάει.

11) Ὁ Φλεβάρης κί ἂν φλεβίση καλοκαίρι θά μυρίση.

12) Ξύλα φύλα(φύλαξε) γιά τόν Μάρτη νά μή κάψης τά παλούκια.

13)Κι ' ὁ φτωχός ὁ Φίλλιπας στό χωράφι του ἀπόκρεψε(ή φτώχεια ἀναγκάζει τόν ἄνθρωπο ἀκόμη καί νά ἀποκρέψη στό χωράφι του).

14) Ὅποιος εἶναι ὄξω ἀπ' τόν χορό πολλά τραγούδια ξέρει.

15) Ἄφοῦ μπῆκες στό χορό θά χορέψεις(δηλ..ἀφοῦ ἄρχισες κάτι πρέπει νά τό τελειώσεις).

16) Μπρός στά κάλλη τί εἶναι ὁ πόνος

17) Σταλαγματιά-σταλαγματιά γεμίζει ἢ στάμνα ἢ πλατειά (τοῦτο λέγεται εἰς περίπτωσιν προτροπῆς πρὸς οἰκονομίαν)

18) Φασούλι τό φασούλι γεμίζει τό σακούλι.

19) Ὁ καλός ὁ καβαλάρης ξέρει κι ' ἄλλο μονοπάτι(λέγεται εἰς περίπτωσιν 2ης λύσεως ἐνός ζητήματος).

20) Ὁ καλός καραβοκύρης στή φοψροτούνα φαίνεται.

21) Πές μου ποιός εἶναι ὁ φίλος σου νά σοῦ πῶ ποιός εἶσαι(τονίζεται ἡ ἐπίδρασις τοῦ φίλου ἐπί τοῦ ἄλλου προσώπου).

22) Ὅσα δέ φτάνει ἡ ἄλεποῦ τά κάνει κρεμαστάρια

23) Αὔγουστε καλέ μου μῆνα νᾶσουν δύο φορές τό χρόνο

24) Τόνα χέρι νίβει τ' ἄλλο καί τά δύο τό πρόσωπο(σέ περίπτωση ἀλληλοβοηθείας).

25) Κράτα με νά σέ κρατῶ ν' ἀνεβοῦμε στό βουνό.

26) Ἐγώ τό λέω τοῦ σκύλου μου, καί ὁ σκύλος στήν οὐρά του.

ΜΑΓΕΙΑ

Ο κόσμος σήμερα αν και έχει εκπολιτισθῆ και έχει φθάσει εἰς ἀξιόλογον βαθμίδα τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ, αν και ἔχη κατορθώσει νά φθάσῃ στό φεγγάρι και νά δῆ ἀπό κοντά ὅτι ἡ σελήνη δέν εἶναι κάτι τό ἱερόν, τό ἀπλησίαστον, ἐν τούτοις πολλάκις προσπαθῆ νά εὔρη τήν προέλευσιν διαφόρων ἀσθενειῶν ἢ θεμάτων, προκυπτόντων ἐκ τῶν σχέσεων μεταξί τῶν ἀνθρώπων τά ἀποδίδει ἐς διαφόρους μαντικές ἐνεργείας προερχομένας ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἢ ὀφειλομένας εἰς δαιμόνια και προσπαθοῦν νά λύσουν τά μάγια μέ τά διάφορα ξόρκια.

Β Α Σ Κ Α Ν Ι Α

Συμβαίνει πολλάκις τά μωρά νά μή τρώνε, επίσης νά μήν ἔχουν ὄρεξη, νά γκρινιάζουν κλπ. Τότε οἱ μητέρες γιά καλό καί γιά κακό παίρνουν ἕνα ποτηράκι μέ νερό καί τρέχουν στίς γυναῖκες πού ξέρουν νά ξεματιάσουν. Καί νά πῶς ἐνήργησε μία γιά νά ξεματιάση ἕνα μωρό. Πῆρε ἕνα πηρούνι καί μ' αὐτό πῆρε μερικά κάρβουνα ἀπό τή φωτιά καί τά ἔριξε μέσα στό ποτήρι μέ τό νερό βάζοντας μέ τό νοῦ της ἕνα ὄνομα καί βάζοντας μέ τό νοῦ της ἕνα ὄνομα καί σιγοψυθρίζοντας μερικά λόγια πού δέν τά καταλαβαίναμε ἐμεῖς οἱ ἄλλοι καί πού δέν θέλησε νά μᾶς τά πῆ, γιατί λέει δέν πιάνονται τά ξόρκια ἄν μᾶς τά ἔλεγε δηλ. δέν θά μπορούσε ἡ ἴδια νά ξεματιάση. Αὐτό τό ἔκανε πολλές φορές κατά τόν ἴδιο τρόπο.

Στό τέλος ἔβγαλε τό συμπέρασμα ὅτι τό παιδί ἦταν ματιασμένο ἀπό κάποια γυναῖκα, διότι ὅπως μᾶς ἐξήγησε, τά κάρβουνα πού ἔριξε στό ποτήρι τσιτσιρίζουν πολύ καί ἔφτασαν στόν πυθμένα τοῦ ποτηριοῦ. Μέ τό πηρούνι πάνω στό ὁποῖο ἔχει κάρβουνα πρωτοῦ τά ρίξει στό ποτήρι, κάνει ἕνα σταυρό. Γιά νά ξεματιασῆ τό μωρό τό ραντίζει τρεῖς φορές μέ τό νερό αὐτό καί τοῦ δίνει νά πιῆ καί ἀπό τίς τέσσερις μεριές τοῦ χείλους τοῦ ποτηριοῦ, λέγοντας “Μέ γειά σου μέ χαρά σου”

Ματιάζονται ὄχι μόνον τά μικρά ἀλλά καί μεγάλοι ἄνθρωποι καί ἰδίως ἐκείνοι οἱ πολύ ὁμορφοί ἀλλά καί ζῶα (πρόβατα, ἀγελάδες, γατιά, σκυλιά).

Ματιάζουν οἱ ἄνθρωποι πού ἔχουν γαλανά μάτια καί οἱ ὁποῖοι ζηλεύουν πολύ κάτι πού δέν ἔχουν. Αὐτή εἶναι ἡ ἀντίληψις πού ἐπικρατεῖ στό χωριό μου. Τό ξεμάτιασμα ἐπίσης μέ τρεῖς σταγόνες λάδι.

Γιά νά μή τούς πιάνη τό μάτι, ἰδίως τά μικρά, τούς βάζουν ἐπάνω τους (στό μεσοφόρι) οἱ μαμάδες ἕνα φυλαχτό ἀπό λιβάνι θαυματουργῆς ἐκκλησίας (Τηνιανό).

Ξόρκια πρὸς ἀποτροπὴν βασκανίας ξέρουν οἱ μεγάλες γυναῖκες, οἱ ὁποῖες δέν τά λένε ὅπου- ὅπου, ἀλλά τά μεταβιβάζουν συνήθως, ὅταν καταλαβαίνουν ὅτι πλησιάζει τό τέλος τους.

Ἄλλως τά ξόρκια πιάνονται καλύτερον ὅταν μεταβιβάζονται τήν Μ. Πέμπτη καί σέ ὠριμες γυναῖκες. Συνήθως μεταβιβάζονται ἀπό τή μάνα στήν κόρη ἢ τήν νύφη κ.ο.κ.

Πιστεύεται και σήμερα στην πατρίδα μου ότι μερικοί άνθρωποι έχουν την ικανότητα να κάνουν μάγια σε ανθρώπους που δεν τους αγαπάνε και ως εκ τούτου θέλουν τό κακό τους

Η γιαγιά μου μου διηγήθηκε, ότι στον άντρα της, ο οποίος ήταν νεώτατος και είχαν πολύ λίγα χρόνια παντρεμένοι και υγιής συγχρόνως, πέθανε επειδή τον είχαν δέσει με μάγια και όπου κι ' αν πήγε αυτό του λέγανε και καμιά δεν μπόρεσε να του τά λύση.

Η γιαγιά μου λέγεται

Δράκου Πανάγιω είναι

περίπου 100 χρονών και

δύο φορές παντρεμένη

Ο πρώτος άντρας της -Άντρέας- πέθανε από μάγια κατά τά λεγόμενα της γιαγιάς όχι μόνο τώρα σε μένα και σ' αυτή την ηλικία αλλά κι ' όταν ήταν νεώτερη τά ίδια είχε πη και στή μάνα μου (κόρη της).

Ο δεμένος με μάγια είναι σά νά πάσχη από βαρεία ,άνιατη αρρώστια καί κατά τά λεγόμενα λιώνει ζωντανός. Άλλοι πάλι αντιδροῦν ἀλλιῶς,δέν ἔχουν ὄρεξη γιά φαγητό καί γενικά δέν μετέχουν στίς χαρές τῆς ζωῆς καί τελικά ἂν δέν κατορθώση νά τοῦ λύση κανεῖς τά μάγια(κέντρο λύσεως τῶν μαγίων εἶναι ἡ Ἄρτα),πεθαίνει.

Τά μάγια δένουν χρησιμοποιοῦντες ὠρισμένα ἐξαρτήματος ὅπως σαποῦνι πράσινο,ψαλίδι,μιά τοῦφα μαλλιῶν τοῦ μέλλοντος νά δεθῆ,ἓνα κομμάτι ἀπό τά ἐσώρουχά του καί ποιός ξέρει τί ἄλλο χρησιμοποιοῦν.Γινόνταν κάποτε τά μάγια πολύ συχνά ἰδίως ἀπό τίς κοπελλιές πού ἐβλεπαν ὅτι ἔχαναν τον ἀγαπημένο τους ἐξαιτίας μιᾶς ἄλλης . Ἐδεναν λοιπόν οἱ μανάδες τῶν κοπελλιῶν τήν ἄλλην ἢ τόν ἀγαπημένον ἀντιστοίχως,γιά νά τόν κρατήσουν κοντά τους.

Σήμερον τοιούτου τό εἶδους ἐνέργειες δέν εἶναι γνωσταί ἀλλά τίς ξέρομε ὅπως ἀκριβῶς μᾶς τίς διηγοῦνται οἱ γέροι καί ηλικιωμένες πού στόν καιρό τους ἦσαν πολύ συχναί.

1)Στίς 24 Ἰουνίου τ' Ἀϊ-γιαννιοῦ τοῦ Ραγανᾶ,ὅπως λέμε στό χωριό μου,οἱ κοπελλιές τοῦ χωριοῦ μου γιά νά μάθουν σέ πόσα χρόνια θά παντρευτοῦν κάνουν τό ἐξῆς:

Δένουν μιά βέρα μέ μιά τρίχα τῆς κεφαλῆς τους καί ἀφοῦ σταυρώσουν μ' αὐτή τή βέρα τό ποτήρι στό ὁποῖο ἔχουν ρίξει νερό τόσο ,ὥστε τό ποτήρι νά μή γεμίση,λέγοντας μερικά λόγια,κρατανε μέ τό ἀκίνητο χέρι τή βέρα” Αἰ- Γιάννη Ρηγανᾶ δείχε μου τήν τύχη μ' μέσα στό ποτήρι”. Ἡ βέρα ἀρχίζει νά κουνιέται καί λέγουν ὅσες φορές θά χτυπήση στά τοιχώματα τοῦ ποτηριοῦ σέ τόσα χρόνια θά παντρευτοῦν.

2) Τήν ἴδια μέρα γίνεται ἓνα ἄλλο ἀπό τίς κοπελλιές τοῦ χωριοῦ μου,μέ σκοπό τοῦτη τή φορά νά δοῦν τί τούς ἐπιφυλάσσει τό μέλλον(ποιόν θά παντρευτοῦν,τί ἐργασία θά κάνη κλπ.).Καί ὅλα τά σχετικά μέ τό μέλλον τους τά βλέπουν μέσα στό πηγάδι ἐνεργῶντας ὡς ἑξῆς:

Τό καταμεσήμερο τῆς 24ης Ἰουνίου δύο-δύο,τρεῖς-τρεῖς ἢ καί περισσότερες κοπέλλες πηγαίνουν στό πηγάδι κοντινόντους σπιτιοῦ.Κάθε μία πού θά κυττάξη μέσα στό πηγάδι γιά νά δῆ τήν τύχη της ρίχνει στήν κεφαλή της ἓνα σκέπασμα(μικρό χαλάκι,ἢ ἓνα μεγάλο κομμάτι πανί)καί στό χέρι της κρατάει ἓναν καθρέπτη ὑπό τέτοιαν γωνία ὥστε αἱ ἀντανακλώμενοι ἀκτίνες τοῦ ἡλίου νά προσπίπτουν ἐπί τοῦ ὕδατος τοῦ πηγαδιοῦ. Ἐάν ἡ κοπέλλα καθήση ἀρκετήν ὥραν εἰς αὐτήν τήν στάσιν λέγουν ὅτι εἶναι πιθανόν νά ἰδῆ τά μέλλοντα νά τῆς συμβοῦν.

Βέβαιώς απαραίτητον είναι και ἔδῶ, ὅπως ἡ κοπέλλα ψιθυρίση τὰ
ἀπαιτούμενα λόγια.

“Ἄϊ-Γιάννη Λαμπαρδάκη
ποῦχεις τοῦ Θεοῦ τήν χάρη
κι ’ ἔσχισες τῆς γῆς θεμέλια
καί τὰ δώδεκα εὐαγγέλια.
Δείξε μου καί ἐμέ τήν τύχη
μέσα στό πηγάδι”

Ἡ ἑξαδέλφη μου Κλεονίκη Λιόντου μοῦ διηγεῖτο, ὅτι ὅταν ἦτο ἀκόμη κοπέλλα
εἶχε δῆ τό συζυγο τῆς μέσα στό πηγάδι, χωρίς καν νά τόν ἔχη στό μυαλό
της. Σημειωτέον ὅτι ὁ γάμος ἔγινε ἀπό προξενεῖο καί ὄχι ἀπό ἔρωτα.
3)Γιά τόν ἴδιο πάντοτε λόγο , δηλ. ποιός θά εἶναι ὁ μέλλοντας συζυγός τους
ἔστω καί μέ ἐνδεικτικά καί ὄχι φανερά σημεῖα, τήν παραμονήν τῶν Ἁγίων
Θεοδώρον παίρνουν κόλυβα καί τὰ τοποθετοῦν κάτω ἀπό τὰ μαξιλάρια τους
λέγοντας τρεῖς φορές”

“Άγιε Θόδωρε καλέ μου
 καί καλέ θαυματουργέ μου
 αὐτοῦ στήν ἔρημο ποῦ πᾶς
 καί τίς τύχες συναντᾶς
 Ἄν δῆς καί τήν δική μου
 πές της νά ἔρθῃ μαζί μου.
 Ἄν τήν ἰδῆς νά κάθεται
 πές της νά σηκωθῇ
 Ἄν τήν ἰδῆς νά στέκεται πές της
 νᾶρθῇ νά μέ βρῇ.
 Ἐσπειρα σπυρί σιτάρι
 καί κλωνί μαργαριτάρι
 κι ὅποιος εἶναι ἄξιος ἄς ἔρθῃ ἀπόψε νά μέ πάρῃ”

Καλόν εἶναι τά κόλυβα νά τά βάλῃ κάποιος κάτω ἀπό τό μαξιλάρι σου χωρίς
 νά ξέρεις ἐσύ τίποτε.

Μοναδική ἀγωνία τῶν κοριτσιῶν στό χωριό ὁ γάμος. Ἄραγε θά
 παντρευτοῦν: Ποιόν θά πάρουν: Ποιός ξέρει: Ἀλλά ποῦ ξέρεις καμιά φορά μπορεῖ
 νά τό μάθῃς μέ ὅλες τίς ἐνέργειες πού ἀναφέραμε ἢ μέ μιᾶ ἄλλῃ πού γίνεται
 τήν Καθαρά Δευτέρα.

Άπό τό πρωί τῆς ἡμέρας αὐτῆς οἱ κοπελλιές νηστεύουν, δέν τρῶνε τίποτε οὔτε νερό δέν πίνουν, γιά νά φάνε τό βράδυ τήν ἀλμυροκουλούρα τους.

Κατασκευάζεται δέ ἡ ἀλμυροκουλούρα ἀπό ἀλεύρι μέ πολύ ἀλάτι καί ζημωμένη μέ λίγο νερό. Εἶναι κοινή κουλούρα ψημένη, μόνο πού εἶναι πολύ ἀλμυρή.

Τήν τρῶνε λοιπόν οἱ κοπελλιές λίγο πρωτοῦ πέσουν νά κοιμηθοῦν καί ὅποιος τό βράδυ ἔλθῃ νά τούς φέρῃ νερό γιά νά ξεδιψάσουν αὐτός θά εἶναι ὁ καλός τους.

5) Τήν Μ. Παρασκευή, ἀφοῦ ψαλλοῦν τά ἐγκώμια, κορίτσια καί ἀγόρια τρέχουν στόν Ἐπιτάφιο καί παίρνουν λίγα λουλούδια, τά ὁποῖα θά κρύψουν, ἐνῶ τόν στόλιζαν, γιά νά τά βάλουν τό βράδυ στό προσκέφαλό τους γιά νά δοῦν τόν καλό τους ἢ τήν καλή τους.

Ἄλλαι μαντικάί ἐνέργειαι καί Δοξασίαι

1. Ἡ νύφη, προτοῦ πάει στήν ἐκκλησία ζώνη στή μέση της ἕνα δίχτυ ψαράδικο καί βάζει στό στήθος της ἕνα ψαλιδάκι, γιά νά μήν τήν πιάσουν τά μάγια πού κάποια θά ἤθελε νά κάμη. Ἴσθς κάποια ἀντίζηλός της.

2. Ὅταν κάποια ἀρρώστεια πέση σ' ἕνα κοπάδι ἀπό πρόβατα ἢ ἄλλα ζῶα, τότε οἱ χωριανοί μου καλοῦν τό παπᾶ γιά νά διαβάση ἢ τά ραντίζουν μέ ἁγιασμένο νερό ἀπό τά φῶτα (Θεοφάνεια) πού τό φυλάνε μέσα σέ ἕνα μπουκάλι.

3. Ὅταν κάποιος εἶναι ἄρρωστος πολλές φορές τόν πᾶνε σέ κάποια ἐκκλησία π.χ. στό χωριό μας, τόν πᾶνε στόν Ἅγιο Ἰωάννη ἢ στόν Ἅγιο- Σπυρίδωνα Κέρκυρας. Ἐκεῖ διανυκτερεύει ὁ ἄρρωστος μέ τούς δικούς του κάνοντας ὀλονύκτια λειτουργία ἢ κοιμοῦνται μέσα στήν ἐκκλησία μιά-δυό βραδιές ἀναλόγως. Συνηθέστεραι περιπτώσεις εἶναι οἱ θεωρούμενοι ὡς δαιμονισμένοι.

4. Τά βράδια οἱ χωριανοί μου τῶχουν σέ κακό νά δώσουν αὐγά ἢ φωτιά. Δέν τό θεωροῦν καλό δηλαδή νά ἔρθη κάποιος καί νά τούς ζητήση ἀλεύρι ἢ αὐγά καί ἂν ὑπάρχει ἀνάγκη τά δίδουν ἀλλά καλλυμένα.

5. Όταν πετάξει τό κοράκι (κόραξ) άπάνω άπό σπίτι, μέσα στό όποιο κάποιος εΐναι άρρωστος καί διευθυνθή πρός τό νεκροταφεϊον τότε λέγουν ότι ό άρρωστος θά πεθάνη.

6. Τό ίδιο πιστεύεται , όταν λαλήσει ή κουκουβάγια έξω άπό τό σπίτι.

7. Εάν τινάξει ή κόττα τά φτερά της μέσα στό σπίτι λέμε ότι θά έλθη κάποιος μουσαφίρης.

8. Εάν λαλήση ή καρκάξα έξω άπό ένα σπίτι λέμε ότι θά έλθη γράμμα άπό κάποιον ξενητεμένο.

9. Όταν νίβονται οί γάτες λέγομεν ότι θά βρέξει. Εάν εΐναι άστατος ό καιρός, τότε άπό τόν προσανατολισμό πού θά έχει ή γάτα εκείνη τή στιγμή καταλαβαίνουμε τί καιρό θά κάνη. π.χ. όταν ή γάτα εΐναι έστραμμένη πρός βοράν λέγομεν ότι θά έχωμεν χιονιã, ένõ όταν εΐναι έστραμμένη πρός τήν Δύση θά έχωμεν χαλάζι (δηλ. πότε βρέχει πότε βγαίνει ό ήλιος)

10. Όταν τσιμπούν οι μυϊγες πολύ τότε λέγομεν ότι θά βρέξη.
11. Όταν τό φεγγάρι εἶναι κόκκινο τότε λέμε ότι θά βρέξη.
12. Όταν καίη πολύ ὁ ἥλιος τόν χειμῶνα τότε λέγομεν ότι θά βρέξη.
13. Όταν φεύγη κάποιος μουσαφίρης ἢ κάποιος ἐκ τῆς οἰκογενείας γιά ταξεῖδι δέν πρέπει ἢ νοικοκυρά νά σκουπίση ἀμέσως τό σπίτι γιά “νά μήν τόν πάρη μέ τά σκουπίδια” ὅπως λέμε χαρακτηριστικά στό χωριό μου.
14. Όταν σέ κτυπήση κάποιος μέ τήν σκούπα ἀμέσως ὁ ἄλλος πατάει τήν σκούπα γιατί πιστεύει ότι δέν θά ψηλώση.
15. Τό αὐτό πιστεύεται καί ὅταν σέ δρασκελίση κάποιος. Γιά νά σοῦ φυγή ἡ ἰδέα αὐτή πρέπει νά ξαναπεράση ἀπό πάνω σου καί ἀπό τήν ἀντίθετη κατεύθυνση.

16. Όταν ο παπᾶς πηγαίνει να μεταλάβει κάποιον έτοιμοθάνατο, τότε όποιος τον συναντήσει στον δρόμο του δεν πρέπει να του μιλήσει για να μην του βγει σε κακό.

17. Τό θεωρούμε κακό όταν ταφή ο νεκρός ήλιοβασίλεμα ή ενώ έχει πέσει τό σκοτάδι. Πιστεύεται ότι εν έναντία περιπτώσει θα πεθάνει και άλλος εκ του χωριού.

18 . Ό παπᾶς δεν πρέπει να κυτάξει πίσω ενώ προπορεύεται του νεκρού, οδηγούμενου εις την τελευταία κατοικία του.

19. Δεν είναι καλό να πιῶμεν νερό τό όποϊον έφυλάχθηκε μέσα στα σκαμνιά, από τή στιγμή που θα βγάλουν τον πεθάνενο από τό σπίτι μέχρι που θα τελειώσει ή νεκρώσιμος ακολουθία.

20 . Όταν γυρίζουν από την ταφή κάποιου νεκρού πλένουν τά χέρια τους οι γυναίκες και ρίχνουν νερό πίσω τους, για να φύγει τό κακό από πάνω τους.

21 . Κανείς από τό σπίτι(οικογένεια) τοῦ νεκροῦ δέν πιάνη βελόνι γιά νά ράψη, οὔτε τσαπί γιά νά σκαλίση ἢ ὄ,τιδήποτε ἄλλο ἀντικείμενο μυτερό τουλάχιστον τῆς πρῶτες μέρες μέχρι τῆς 9(ἐννιαήμερα) γιατί πιστεύεται ὅτι κατ' αὐτόν τόν τρόπον βγαίνουν τά μάτια τοῦ νεκροῦ.

22. Στόν νεκρό βάζουν στό χέρι του χρήματα(νομίσματα) γιά νά δώση στόν Χάρο καί νά τόν περάση στήν Ἀχερουσία λίμνη καί ἀπό αὐτήν στόν κάτω κόσμο, ὅπου πιστεύεται.

23. Τά πλυμένα ροῦχα, ἰδίως τῆς λεχῶνας καί τοῦ μωροῦ, δέν πρέπει νά μένουν τήν νύχτα ἔξω γιά νά στεγνώσουν.

24. Ὅταν τό μωρό μπουσουλάει μέσα στό σπίτι, ἢ μητέρα του, τοῦ λέει, "πᾶς ἢ ἔρχεσαι π.χ. Κωστάκη" καί ἐκεῖνο ἀπαντάει ἀναλόγως. Ἐάν πῆ ἔρχομαι ἢ μητέρα βγάζει τό συμπέρασμα ὅτι κάποιος μουςαφίρης θά ἔλθῃ στό σπίτι τους.

25. Εάν ή παντρεμένη χάση τήν βέρα της, αυτό θεωρείται κακό σημάδι για τόν γάμο της.